Sorumluluk ?nançlar?n? Artt?ran Faktörleri Belirleme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Sorumluluk ?nançlar?n? Artt?ran Faktörleri Belirleme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30507

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Sorumluluk ?nançlar?n? Artt?ran Faktörleri Belirleme Ölçe?i (S?AFBÖ), bireylerin a??r? ve ?i?irilmi? sorumluluk inançlar?na sahip olma e?ilimlerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? veya uyarlanm?? bir psikolojik ölçektir. Bu ölçek, özellikle Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) gibi durumlar?n bili?sel modellerinde merkezi bir rol oynayan abart?l? sorumluluk alg?lar?n? de?erlendirmek için tasarlanm??t?r. Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas?, psikometrik özelliklerinin Türkçe konu?an popülasyonda geçerli ve güvenilir oldu?unu göstermeyi amaçlam??t?r.

Ölçe?in uyarlama çal??mas?, Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak gerçekle?tirilmi? ve ölçe?in yap? geçerli?i incelenmi?tir. Yap?lan analizler sonucunda, modelin veriye yeterli düzeyde uyum sa?lad??? tespit edilmi?, bu da ölçe?in orijinal yap?s?n? Türk kültürüne ba?ar?yla ta??d???n? i?aret etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Sorumluluk ?nançlar?, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Bili?sel Model, Ölçek Uyarlamas?, Do?rulay?c? Faktör Analizi, Psikometri, Yap? Geçerli?i.

Yazarlar

Fatma Ebru ?kiz, Tufan Totan, Rumeysa Karaca

Amaç

Sorumluluk ?nançlar?n? Artt?ran Faktörleri Belirleme Ölçe?i'nin (S?AFBÖ) temel amac?, bireylerin olaylar?n olas? sonuçlar?ndan kendilerini a??r? sorumlu hissetmelerine yol açan bili?sel faktörleri ve inançlar? sistematik olarak ölçmektir. Bu inançlar, genellikle Obsesif Kompulsif Bozuklu?un (OKB) temelinde yatan bili?sel çarp?tmalardan biri olarak kabul edilir.

Ölçe?in Türkçe'ye uyarlanmas?n?n özel amac?, özgün ölçe?in psikometrik yap?s?n? Türkiye örnekleminde test etmek ve ölçe?in yap? geçerli?ini Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) arac?l???yla do?rulamakt?r. Bu sayede, Türk kültürü ba?lam?nda OKB ve ilgili anksiyete bozukluklar?n?n bili?sel de?erlendirmesi için standart bir araç sa?lanmas? hedeflenmi?tir.

Yap?

Ölçek, psikolojideki bili?sel teorilere dayanarak, bireylerin sorumluluk inançlar?n?n ?iddetini ve niteli?ini de?erlendiren bir yap?y? ölçmektedir. Bu inançlar, genellikle bir ki?inin olumsuz bir olay?n önlenmesi veya kontrol edilmesi üzerindeki ki?isel etkisini abartmas?yla karakterize edilir. Yüksek sorumluluk inançlar?, endi?e ve kayg? düzeylerini art?rarak kompulsif davran??lara yol açabilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçek, bireyin sadece eylemlerinden de?il, ayn? zamanda dü?üncelerinden ve ihmallerinden kaynaklanan potansiyel zarardan da a??r? derecede sorumlu hissetme e?ilimini kapsayan çok boyutlu bir yap?y? temsil etmektedir. Bu yap?, OKB'nin bili?sel tedavisinde hedef al?nan temel bili?sel ?emalar? yans?tmaktad?r.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerli?i, özgün halinin Türkçe formunda do?rulanma düzeyini incelemek amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak incelenmi?tir. ?lk düzey DFA sonuçlar?, baz? uyum belirteçlerinin (GFI=.88, NFI=.89) Schumacker ve Lomax (2004) ile Tabachnick ve Fidell (2008) taraf?ndan önerilen .90 e?ik de?erinin alt?nda kald???n? göstermi?tir.

Bu durumu düzeltmek ve model uyumunu art?rmak amac?yla, modifikasyon önerileri incelenmi? ve belirli madde hata kovaryanslar? ili?kilendirilmi?tir. ?li?kilendirilen madde çiftleri ?unlard?r: madde 15 ile madde 13; madde 17 ile madde 16; madde 19 ile madde 18; ve madde 21 ile madde 20. Bu modifikasyonlar sonucunda elde edilen son uyum belirteçleri, model ile veri aras?nda yeterli düzeyde uyumun var oldu?unu göstermi?tir: Ki-kare de?eri (chi^2) 609.27 (sd=220), chi^2/sd oran? 2.77, GFI=.90, NFI=.92, CFI=.94, IFI=.94, RFI=.90, RMSEA=.068 ve SRMR=.057. Bu sonuçlar, ölçe?in yap?sal olarak geçerli oldu?unu desteklemektedir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte Sorumluluk ?nançlar?n? Artt?ran Faktörleri Belirleme Ölçe?i'nin Türkçe uyarlama çal??mas?na ait do?rudan bir güvenirlik (iç tutarl?l?k, test-tekrar test gibi) bilgisi sunulmam??t?r. Akademik standartlara uygun olarak, ölçe?in güvenirlik katsay?lar?n?n (örne?in, Cronbach Alfa de?eri) ayr? bir bölümde raporlanmas? gerekmektedir. Kullan?c?lar?n, güvenirlik verileri için ilgili makalenin tamam?na ba?vurmas? önerilmektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in faktör yap?s?, Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) yöntemiyle test edilmi?tir. DFA, ölçe?in orijinal yap?s?n?n (muhtemelen çok boyutlu bir yap?) Türk örnekleminde de korundu?unu do?rulamay? amaçlam??t?r. Ba?lang?çtaki DFA sonuçlar?, kabul edilebilir uyum belirteçlerine (örne?in, CFI=.92) sahip olsa da, GFI ve NFI de?erlerinin s?n?rda olmas? nedeniyle modelin iyile?tirilmesi ihtiyac? do?mu?tur.

Yap?lan modifikasyonlar (hata kovaryanslar?n?n ili?kilendirilmesi) sonras?nda, modelin veriye uyumu önemli ölçüde artm??t?r. Özellikle chi^2/sd oran?n?n 3.40'tan 2.77'ye dü?mesi ve GFI, NFI, CFI gibi temel uyum indekslerinin .90 ve üzerine ç?kmas? (CFI=.94), ölçe?in faktör yap?s?n?n teorik beklentilerle ve özgün ölçe?in yap?s?yla uyumlu oldu?unu güçlü bir ?ekilde göstermi?tir. Bu sonuçlar, S?AFBÖ'nün yap?sal geçerli?inin kan?t?d?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Araç

Test Tipi: Geli?tirme/Uyarlama (Adaptasyon). Ölçek, özgün bir yabanc? dil arac?n?n Türkçe'ye uyarlanmas? ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi yoluyla kullan?ma sunulmu?tur.

Format: Yaz?l? beyan format?. Bireylerin kendi sorumluluk inançlar? hakk?ndaki görü?lerini ifade etmeleri beklenir.

Derecelendirme: 4'lü Likert Tipi Ölçek. Yan?t seçenekleri, kat?l?mc?lar?n maddede belirtilen ifadeye ne ölçüde kat?ld?klar?n? belirtmelerini sa?lar. Tipik olarak "Hiç Kat?lm?yorum"dan "Tamamen Kat?l?yorum"a kadar derecelendirilmi?tir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama çal??mas?n?n dili).

Popülasyon Grubu: Genel popülasyon veya klinik örneklem (uyarlama çal??mas?n?n yap?ld??? örneklem türüne ba?l?d?r).

Ya? Grubu: Yeti?kin ve/veya üniversite ö?rencisi popülasyonu (uyarlama makalesinde belirtilen örneklem detaylar?na göre).

Popülasyon Detaylar?: Kaynak içerikte spesifik popülasyon detaylar? (ya? aral???, ö?renci/klinik) verilmemi?tir, ancak psikometri çal??malar? genellikle üniversite ö?rencileri üzerinde yo?unla??r.

Test Metodolojisi: Psikometrik de?erlendirme (Yap? geçerli?i için DFA kullan?lm??t?r).

Anahtar Kelimeler

Obsesif Kompulsif Belirtiler, Bili?sel Çarp?tmalar, Sorumluluk ?nançlar?, Psikolojik Ölçüm, Yap?sal E?itlik Modellemesi, Likert Ölçe?i, OKB.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Fatma Ebru ?kiz

Sorumlu Yazar ?leti?im E-postas?: ikizef@gmail.com

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Veri Kaynakta Sa?lanmam??t?r.

Yaz??ma Adresi: Veri Kaynakta Sa?lanmam??t?r.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için izin ve ücret bilgileri sorumlu yazar Fatma Ebru ?kiz ile

ARABPSYCHOLOGY.COM

do?rudan ileti?ime geçilerek ö?renilmelidir.

Uyarlama Y?l?: 2014.

Kaynak Linki: Ölçe?in uyarlama çal??mas?na ait ek bir link mevcuttur: docplayer.biz.tr.

PDF Belgesi: Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: sorumluluk-inanclarini-arttiran-faktorleri-belirleme-olcegi-toad.pdf.

Kaynaklar

?kiz, F. E., Totan, T. ve Karaca, R. (2014). Sorumluluk inançlar?n? artt?ran faktörleri belirleme ölçe?inin uyarlanmas?. *Literatür Sempozyum Dergisi, 1*(1), 24-32.

Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers. (Geçerlik analizinde referans gösterilmi?tir).

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2008). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Pearson Education. (Geçerlik analizinde referans gösterilmi?tir).

Sorumluluk ?nançlar?n? Artt?ran Faktörleri Belirleme Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddeler, yaln?zca ilgili bilimsel makalenin tam metninde bulunabilir. Maddelerin format? 4'lü Likert tipi derecelendirme esas?na dayanmaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM